

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א בס"ד, ד' תמוז התשפ"ו

חולין נ' – חלבי הקיבה, נקבים במעיים, ובכרס הפנימית והחיצונית

שאלות:

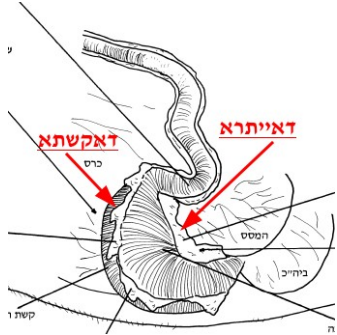
1. נהוראי רואה שנשאר חלב על הקיבה, זה מותר באכילה?

חלבי הקיבה

הגמרא ממשיכה לברר את דברי רב נחמן שחלב ה"בר חימצא" סותם נקב בקיבה, בעוד שחלב ה"חימצא" לא סותם.

רב נחמן אמר: שבני ארץ ישראל אוכלים את חלב ה"בר חימצא", ואנחנו בבבל למרות שנוהגים בו איסור אכילה. ברור לפחות שיסתום נקב ויכשיר את הבהמה. והגמרא מבררת את המחלוקת,

הקיבה עשויה בצורת קשת, שיש לה צד מעוגל חיצוני – קשת, וצד פנימי 'דאייתרא'.

לפי ההסבר הראשון: כולם מסכימים שהחלב שעל הצד החיצוני "אקשתא" – שהוא ה"חימצא" אסור באכילה ולא סותם. המחלוקת היא על ה"אייתרא" – שהוא ה"בר חימצא": בני ארץ ישראל פסקו כרבי עקיבא שהוא לא 'תותב' ומותר באכילה וסותם, ובני בבל החמירו כרבי ישמעאל שהוא אסור באכילה, אבל עדיין סותם.

לפי ההסבר השני: כולם מסכימים שחלב ה"אייתרא" מותר באכילה כרבי עקיבא. המחלוקת היא על חלב ה"אקשתא": בני ארץ ישראל מקילים ואוכלים אותו, ובני בבל אוסרים אותו. (השאלה היא האם הוא נחשב תותב)

רבי אמי ורבי ינאי (בשם זקן אחד) מארץ ישראל פוסקים: "מקמצין" – נוטלים מעט מהשומן שבצד האייתרא (מפני ששוכב עליו שומן אסור מהקרב) ואת השאר אוכלים.

הגמרא מספרת שרב אויא עמד לפני רבי אמי, והם הסירו לו מעט מהשומן ונתנו לו לאכול. לעומת זאת, רבי חנינא ביקש משמשו הבבלי לחתוך לו מהשומן הזה לאכילה. רבי חנינא ראה שהשמש מהסס (בגלל מנהג בבל לאסור), ואמר לו: "בבלי אתה! כיוון שאתה נוהג בו איסור, חתוך את הכל לחלוטין וזרוק אותו!" ("גום שדי").

2. לליאור נודע ביום השישי של השבעה שאחיו נפטר, האם הוא צריך לשבת שבעה מעכשיו?

נקבים במעיים שנסתמו בליחה (שירקא דמעייא)

- רשב"ג אומר: בני מעיים שניקבו, וליחה פנימית סותמת את הנקב – הבהמה כשרה. רב כהנא מסביר ש"ליחה" זה הריר הפנימי והדביק של המעיים שיוצא החוצה תחת לחץ.
- פסיקת ההלכה:

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- רבי אבא או רבי זירא לפי גירסה שונה, מסרו בשם רבי אבא בנו של רבי חייא בר אבא שאמר בשם אביו בשם רבי יוחנן: הלכה כרשב"ג שמקל בטרפה, והלכה כרבי שמעון המקל בהלכות אבלות. (שאבל שהגיע ממקום קרוב אפילו ביום השביעי מונה את ימי האבלות יחד עם משפחתו, ומסיים מיד, ולא מונה שבעה לבד)
- הגמרא מספרת שתלמיד אחד שלא זכרו את שמו עלה לארץ ישראל כדי לברר את השמועה הזו ישירות מפי רבי אבא בנו של רבי חייא בר אבא. הוא שאל אותו: "האם אמרת שהלכה כרשב"ג בטרפה?" רבי אבא השיב לו: "הפוך! אמרתי שאין הלכה כמותו בטרפה".
- ולגבי הלכה כרבי שמעון באבלות: רבי אבא הבהיר שזו מחלוקת אמוראים, שרב חסדא ורבי יוחנן פסקו כרבי שמעון, אבל רב נחמן פסק שאין הלכה כמותו.
- הגמרא פוסקת שאין הלכה כרשב"ג בטרפה. אבל הלכה כרבי שמעון באבלות, בגלל הכלל של שמואל שבאבלות תמיד הלכה כדברי המקל.

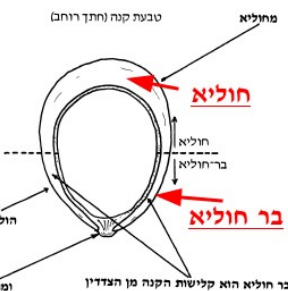
3. אביחי מצא חור במעיים, יש דרך לדעת אם החור הזה קרה אחרי השחיטה?

מקיפים בבני מעיים ובריאה

- רבי שימי בר חייא אומר שאם נמצא נקב במעיים ולא יודעים אם הוא נעשה לפני השחיטה או אחריה, עושים נקב חדש ומשווים ביניהם ("מקיפים"). אם המראה שלהם שווה – הבהמה כשרה.
- הגמרא מספרת שהביאו מעיים מנוקבים לפני רבא והוא השווה אותם לנקב חדש והם לא היו דומים. רב מרשיא בנו לקח את המעיים, משמש בהם בידיהם והם נעשו דומים! הוא הסביר לאביו שהנקב הראשון עבר משמוש ולכן צורתו השתנתה, ועכשיו הנקבים דומים. רבא שיבח אותו "חכם בני בטרפות כמו רבי יוחנן!"

- רבי יוחנן ורבי אלעזר אומרים שמקיפים נקבים בריאה. רבא מסייג שהשוואה מועילה רק באותה שורה של אונות (רק של צד ימין או שמאל), אבל הלכה למעשה נפסק שמקיפים אפילו משורה לשורה, ומדקה לדקה, או מגסה לגסה, כלומר אונא לאונא ואומא לאומא.

- אביי ורבא אומרים שמקיפים נקבים בקנה, בחור או בחתך. רב פפא מסייג שזה מותר רק בתוך אותה חוליה (קבוצה של שלוש טבעות), אבל הלכה למעשה נפסק שמקיפים מחוליה לחוליה, שזה החלק העליון הסחוסי העבה של הטבעת, או מהחצי התחתון הדק והבשר, 'בר חוליא' לחלק כזה אחר. אבל לא מחוליא ל'בר חוליא'.

- זעירי אמר: שחלחולת שניקבה – הבהמה כשרה, מפני ששרירי הירך שלוחצים עליה מבחוץ תומכים בה וסותמים את הנקב.

- רבי אילעי אמר בשם רבי יוחנן: שב"מקום הדבק" במקום שבו החלחולת דבוקה לירכיים, הבהמה כשרה אפילו אם רוב החלק הדבוק, ניטל, כי הצואה לא חוזרת משם חזרה לגוף. אבל שלא במקום הדבק – נקב במשהו פוסל.

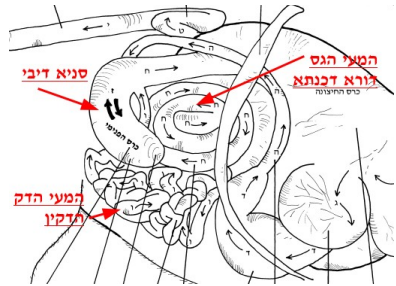
- רבא אמר שלא יכול להיות שרב נחמן אמר את הדין הזה, כי הוא אמר שבמקום הדבק, אפילו אם כל החלק הדבוק ניטל – הבהמה כשרה,

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א ובלבד שנשאר חלק קטן מהחלחולת מחובר כדי "תפיסת יד" שאב"י אומר שזה כרוחב אצבע אפילו בשור גדול.

4. מה הסיבה שלמעי העיוור קוראים בארמית סניא דיבי? ולמה הוא עיוור?

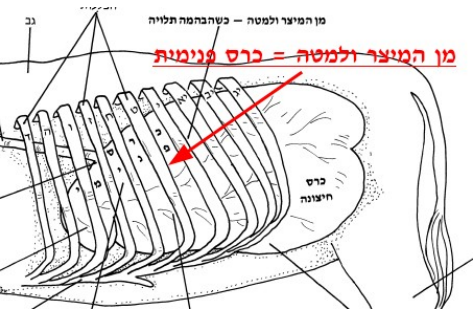
הגדרת "הכרס הפנימי" והחיצונה

המשנה אמרה שנקב בכרס הפנימית פוסל במשהו, בעוד בכרס החיצונית הפסול הוא רק בקריעת רובה. הגמרא מביאה שמונה הגדרות של אמוראים מה זה בדיוק "הכרס הפנימית":

1. **נתן בר שילא** (ראש הטבחים של צפורי) העיד לפני רבי בשם רבי נתן: ה"סניא דיבי" שזה המעי העיוור שזה שק שמחובר בראש המעי הגס והוא סתום לכן נקרא עיוור, ואפילו בעיני הזאבים הוא מאוס ומכאן שמו. וכן אמר רבי יהושע בן קרחה.

2. **רבי ישמעאל אמר**: "איסתומכא דכרסא" (רש"י) אומר שלא ברור לו מה זה).

3. **רב אסי בשם רבי יוחנן**: אמר שיש מקום צר בכרס שהוא הפנימי, אך איני יודע איפה הוא (ועל זה התבטא רב נחמן בר יצחק: "הכרס נפלה לבור!") - ההסבר לא עוזר אם לא יודעים איפה זה). **רב אחא בר רב עוא בשם רב אסי מסביר** שהכוונה לכרס מהאזור בכרס שהולך ונעשה צר בצלעות לכיוון הוושט. והוא נקרא פנימי כי הוא נחבא בצלעות.

4. **רבי יעקב בר נחמני בשם שמואל אמר**: שזה המקום החלק בכרס שאין עליו "מילת" (השערות והצמר של הכרס).

5. **רבי אבינא בשם גניבא בשם רב**: שזה הטפח האחרון של הוושט הסמוך לכרס.

6. **חכמי ארץ ישראל בשם רבי יוסי בר חנינא אמרו**: שכל הכרס כולה נחשבת "כרס פנימית" (ונקב במשהו פוסל בה), וה"כרס החיצונית" המוזכרת במשנה היא קרום השומן והבשר העבה שמכסה את רוב הכרס מלמטה ("בשר החופה").

7. **רבה בר רב הונא אמר**: שזה ה"מפרעתה" (החלק של הכרס כלפי הרצפה, שמתגלה ראשון כשהקצבים פותחים את בטן הבהמה להוציא את המעיים).

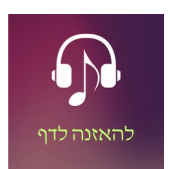
▪ **רב אשי שאל את אמיר** איך הם פוסקים בנהרדעא **אמימר השיב** שרוב הדעות כלולות באזור ה"מפרעתה", ולכן הדעות האחרות לא יטריפו משהו שרבה בר רב הונא הכשיר. הדעות שחולקות הן, דעתו של רבי אבינא ודעת בני מערבא.

המשנה אמרה שבכרס החיצונית השיעור לפסול הוא בקריעת "טפח" בבהמה גדולה, או ב"רובה" בבהמה קטנה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- **רבי בנימין בר יפת** הגדיר בשם **רבי אלעזר**: את המושגים גדולה וקטנה, ש"גדולה" זה לא בהמה ענקית, ו"קטנה" לא לבהמה ננסית, אלא לפי יחס הקרע: כל קרע באורך טפח שלא מגיע לרוב הכרס זה בהמה גדולה – ונדון בשיעור טפח. וכל קרע שמהווה את רוב הכרס אבל הוא קצר מטפח נחשב בהמה קטנה – ונדון בשיעור רוב. וזה אפילו אם נקרע רוב הכרס והוא פחות מטפח בכלשהו – הבהמה טרפה בגלל דין רוב.
- **גניבא אמר** בשם **רב אסי**: שאם הכרס החיצונית ניקבה בנקב עגול בקוטר של מטבע סלע – הבהמה טרפה, מפני שאם נמתח את הנקב העגול הוא יהיה באורך של טפח.
- **רבי חייא בר אבא מדייק** בשם **גניבא**: שנקב בגודל של סלע בדיוק – כשר. יותר מסלע – טרפה.
- בסוף הדף הגמרא מביאה ברייתא ש**מפרטת** את דין מחט שנמצאה נעוצה בדופן של קיבת ההמסס או בית הכוסות (כפי שראינו כבר) והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.